

זיכרון לזמיר

לאודו ובדרכו של מרן הגה"ק רבי שמואל מאיר הכהן מאמסנא ולמעלה בקודש זי"ע

גליון לג - פרשת כי תצא תשפ"ו

◆ דרשות המאיר ◆

מתוך דרשות רבנו מכת"ק

**המשך הדרשה שאמר רבינו זי"ע בבהמ"ד הישן בק"ק
טשערנאוויטץ, בפרשת נצבים שבת סליחות תר"פ**

דעות כוזבות גרועות מכל המזיקים

בריש בבא קמא ארבעה אבות מזיקין השור והבור והמבעה וההבער, ופירשו בגמ' [לחד מ"ד] דהמבעה זה שן, והבער זה אש. ויש לבאר הרמז בארבעה אבות אלו על ארבעה מזיקים רוחניים הבאים מצד היצר הרע. הראשון הוא השור, עפ"י הידוע שהשור עוקר את מה שאוכל משורשו ולא נשאר ממנו מאומה וכמו שכתב רש"י ובשפ"ח בריש פרשת בלק עה"פ עתה ילחכו הקהל את כל סביבתינו כלחוך השור את ירק השדה, עיי"ש. וירמז על מי שעוקר את השורש הטוב שלו מעיקרו דהיינו שכופר בה' לגמרי ואינו מאמין ב"ג העיקרים רח"ל, והרי הוא רע משורשו, והדעות הכוזבות באדם קשה הזיקם יותר מהכל כי נעקר משורש הקדושה.

והבור מורה על מי שאינו עוסק בתורה וכמו שאמרו באבות (פ"ב מ"ה) אין בור ירא חטא, דהיינו מי שאין לומד תורה שהוא אינו יכול לדעת איך לקיים המצוות ואיך להתנהג בכל עניניו עפ"י תורתנו הק', והוא גם כן מאבות הנזיקין כי אם אין לומד התורה לבסוף נכשל באסורי של תורה החמורים מחסרון ידיעה.

מאכלות אסורות מולידות דעות רעות

והמבעה שהוא השן הוא ראש הנזיקין באדם, שהוא אכילת מאכלות אסורות, וכמו שכתב בשו"ת פאר הדור להרמב"ם שנשאל מאיזה מקום שהיו שם מאות אנשים שפקקו באמונת תחיית המתים, ושאלו היכן הוא מפורש בכתוב והקשו מכמה מקראות שמשמע מהם להיפך. וכאשר באה שאלה זו להרמב"ם לא רצה להשיב להם בעצמו רק ציוה לאחד מתלמידיו להשיב להם, ואמר שכפירה כזו בעיקרי הדת שורשה ויסודה היא מפני שנכשלו באכילת נבילות וטרפות, כי המאכלים הנפכים לדם העובר בכל הגוף ומביא החיות ללב ולמוח ולכל אברים והוא משפיע על מחשבותיו והרגשותיו, ע"כ אם אדם אוכל מאכלות אסורות, הדם הטמא שנעשה מזה גורם לו מחשבות רעות ודעות כוזבות, ואמר הרמב"ם שמפני זה לא רצה להשיב להם על שאלתם.

רואים אנו מזה גודל הנזק הנגרם ממאכלות אסורות המטמטמים לב האדם ומעוותים את שכלו בדעות כוזבות ונפסדות. ובעונותינו הרבים בפ"ק ישנם אנשים שאין נזהרים לדקדק האם יאכלו בשר, ולפעמים לוקחים בשר בבית המקולין הידוע בבירור שמוכרין שם טריפות ומחללין שבת בפרהסיא ושוב אינם נאמנים לומר על בשר שהוא כשר. כמה כואב הדבר שבשביל הפרש המחיר שיש בין בשר כשר לזה שיש בו חשש טריפה, שאינו אלא כעשרה כתרין בקילא אחד, הם נכשלים באיסורים

◆ פרשת השבוע ◆

מכת"ק של רבנו מהרש"מ הכהן מאמסנא זי"ע

להיות בענווה גמורה ולא להתרפות מעבדות ה'

השָׁמֵר בְּנֶגַע הַצָּרַעַת לְשֹׁמֵר מֵאֵד וְלַעֲשׂוֹת כְּכָל אֲשֶׁר יוֹרֵי אֶתְכֶם הַפְּהָנִים הַלְוִיִּם כְּאֲשֶׁר צִוִּיתֶם תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת (כד ח). הרמב"ם (פרק ב מהלכות דעות הלכה ג) פסק שעל האדם להתרחק לגמרי ממידת הגאווה, וז"ל: ויש דעות שאסור לו לאדם לנהוג בהן בבינוניות, אלא יתרחק מן הקצה האחד עד הקצה האחר והוא גובה לב, שאין דרך הטובה שיהיה אדם עניו בלבד, אלא שיהיה שפל רוח ותהיה רוחו נמוכה למאד וכו'. ולפיכך צוו חכמים מאד מאד הוי שפל רוח (פרקי אבות פרק ד משנה ד), ועוד אמרו שכל המגביה לבו כפר בעיקר וכו'. ומבאר עפ"י הרה"ק מטשורטקוב זצללה"ה את לשון הכתוב. השמר בנגע הצרעת, איך תוכל לשמור את עצמך מנגע הצרעת, לשמור מאוד, שתשמור את מאמר חז"ל מאוד מאוד הוי שפל רוח.

אך לכאורה אם יהיה במצב של ענווה גמורה, יתכן שלא יוכל לעבוד את השי"ת, כי יחטיאו היצר ויאמר לו שהוא רשע גמור, ואין בו שום חלק טוב, לכן הזהיר הכתוב שלא יתרפו מפני זה מעבודת ה', רק ולעשות ככל אשר יורו אתכם הכהנים הלוים, דהיינו שתקיימו את התורה, ככל אשר יורו לכם הכהנים אלו הצדיקים, והלוים, עפ"י הכתוב (בראשית כט לד) הפעם ילוה אישי אלי, שהלוים הם מחוברים להשי"ת. כאשר ציויתם תשמרו לעשות, עפ"י הכתוב (שם לו יא) ואביו שמר את הדבר, דהיינו שתחכו ותצפו לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, אמן כן יהי רצון.

ישראל אע"פ שחטא ישראל הוא

זָכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה לָךְ עַמְּלֶךְ בְּדֶרֶךְ בְּצִאתְכֶם מִמִּצְרָיִם (כה יז). ובילקוט שמעוני (רמז תתקלח): רבי לוי פתח, 'גערת גויים אבדת רשע, שמם מחית לעולם ועד' (תהלים טו). גערת גויים זה עמלק וכו', אבדת רשע זה עשו הרשע וכו'. אם יאמר לך אדם אף יעקב היה בכלל וכו'. שמם מחית לעולם ועד, תמחה את זכר עמלק.

והוא דבר תמוה, האם יתכן לומר, שיעקב יהיה בכלל אותם רשעים, שנצטוו ישראל למחות את שמם.

ונראה לומר דקאי על יחיד מישראל והכוונה היתה דהנה שמם של עמלק ועשו נמחה, ע"י שהתערבו בשאר האומות, שהרי אין היום את אותן אומות, כי כולם כבר נתערבו בין כולם. ואם יאמר אדם, שגם איש מישראל שחטא כבר, יתכן שיתערב בין שאר האומות, וימחה ח"ו משם יעקב וישראל. ע"כ אומר המדרש, שישראל אף על פי שחטא ישראל הוא, ואין הוא יכול להימחות ח"ו מזרע אברהם יצחק ויעקב

לעולם.

בני בכל עת טובים יותר מעת שקנאם הקב"ה

במצרים ולכן אין בבחירה בהם מקח טעות

אנו אומרים בסליחות זכור עדתך קנית קדם גאלת שבט נחלתך, ויש לבאר דהנה אם אחד קונה חטים בחזקת שהם יפות ואח"כ נמצאו רעות הרי הוא מקח טעות ויכול הלוקח לחזור בו, אבל קנה חטים רעות ומצאו רעות אינו יכול לחזור בו (משנה ב"ב פ"ה מ"ו), ופשוט שאע"פ שאח"כ נשתבחו אצל הקונה ואח"כ שוב חזרו ונתקלקלו כמו שהיו מתחילה, אין יכול להחזיר המקח, וגם אם יתברר שהיה זה מצד חסרון שהיה במקח מתחילה, כי עכ"פ גם עכשיו אינן גרועות יותר ממה שהיו בעת הקנין. כמו כן אנו עם בני ישראל שהשי"ת קנה אותנו לעם כשלקח אותנו מכור הברזל במצרים, וידוע שבעת ההיא היו ישראל עובדי ע"ז והיו ריקים מתורה וממצוות, ע"כ אע"פ שבעת ג"כ כן ירדו מטה מטה מאוד רח"ל, מ"מ אין בזה מקח טעות, כי הגם שהיו זמנים שהיו ישראל במדרגות גבוהות מאוד בקיום התורה והמצוות כמו במתן תורה ובעת שישבו על אדמתם בארץ ישראל, מ"מ עדיין הם עכשיו יותר טובים ממצבם שהיו בעת שקנה אותם, וכמו שדרשו חז"ל (ברכות נז.) מהפסוק (שיר השירים ד, ג) כפלח הרימן רקתך אפילו ריקנין שבך מלאים מצות כרימון, ע"כ אין זה מקח טעות. ולזה אנו מבקשים **זכור עדתך קנית קדם גאלת שבט נחלתך** שתזכור את מעמדם ומצבם של ישראל קודם שגאלתם דהיינו בעת שהיו במצרים ובה יהיה להם לזכות כי גם עכשיו אינם גרועים מאז, אדרבה טובים מהם, וכך יעזור לנו השי"ת ויושיענו בקרוב.

תשובת היחיד בזכות שבת קודש

במדרש (ב"ר פכ"ב סי"ג) כשפגע אדם הראשון בקין א"ל מה נעשה בדיןך, א"ל עשיתי תשובה ונתפשרתי, התחיל אדם הראשון מטפח על פניו, אמר, כך היא כחה של תשובה ואני לא הייתי יודע, מיד עמד אדם הראשון ואמר (תהלים צב) מזמור שיר ליום השבת וגו'. ויש לפרש דהנה איתא בגמ' ע"ז (ד:) לא היה דוד ראוי לאותו מעשה וכו' אלא להרות תשובה, ומפרשין דאיצטריך לאשמועין דאפילו יחיד שחטא יכול לשוב ואע"ג דלא אלימא זכותיה כרבים, ועיין בעי"א בגמ' ר"ה שחילקו בכמה פרטים בין תשובת היחיד לתשובת הרבים שמתקבלת יותר. ולפי"ז יש לומר שאף אדם הראשון היה סבור שהתשובה מועלת רק לרבים ולא ליחיד וע"כ לא שב בתשובה כי סבר שלא יקבל השי"ת תשובתו, וכשראה שקין עשה תשובה ונתקבל תלה הדבר במה שזה היה בע"ש כי בע"ש נולד כמו"ש ובע"ש סרח ידוע וכפי הידוע שבערב שבת הוא זמן המסוגל לתשובה, וכמו שכתב בסה"ק סידורו של שבת (ח"א שורש א ענף ג-ד) שבערב שבת קודש בטרם יתקדש היום צריך האדם להתעורר לשוב בתשובה על כל מעשיו שלא היו לרצון ה' בכל ימי החול, וכתב שמה"ט שבת הוא ר"ת ש'בת ב'ו' תשובה, עיי"ש באריכות. ושמעתי מהה"ק רבי אלימלך מלזענסק ז"ע שבכל ערב שבת אפילו המשרתים בביתו פייסו זה את זה בבכיה של תשובה כמו בערב יוה"כ. עכ"פ י"ל לפי"ז שאף אדם הראשון היה סבור שהטעם שנתקבלה תשובתו של קין הגם שהיה יחיד, שזה משום שהיה בערב שבת שהוא זמן המסוגל לתשובה, וע"כ פתח תיכף ואמר מזמור שיר ליום השבת, הרי ששיבח וקילס את יום השבת שעל ידו ראוי לתשובה אפילו היחיד.

חמורים אלו ואוכלים בבתי המשתאות שמוכרים טריפות ויין נסך וכדומה ועי"ז נולדים אצלם טבעים רעים והעבירה מטמטמת את ליבם. זה המזיק הנקרא **מבעה** שהוא הוא השן שיש הנאה להזיקו, היינו הנזק הבא ע"י הנאת אכילה האסורה.

סביב רשעים יתהלכון - הרשעים מסתובבים ללא

תכלית - אוכלים בשביל לחיות וחיים בשביל לאכול

ובכלל המזיק הזה יש גם אכילה ושתיה יתירה שלא לשם שמים, כמו אלו האנשים שמדמים בנפשם שעיקר חייהם בעוה"ז הוא רק לאכול ולמלאות תאוות נפשם ותשוקות גופם ולא לקיים התורה והמצוות, ואינם עסוקים כל ימיהם אלא למלא כריסם ואף לא יחלקו מפינתם לדל כי יראים פן יחסר להם מילוי תאוותם. וכמו שהמליצו בספרים הק' במש"כ (תהלים יב, ט) סביב רשעים יתהלכון, היינו שהרשעים מתהלכים תמיד הלך ושוב ללא תכלית למעשיהם, כי הם אוכלים למען יחיו בעוה"ז, והתכלית עברה הם חיים בעוה"ז הוא כדי שיוכלו לאכול וחוזר חלילה, לעומתם הצדיקים הם אוכלים בשביל שיחיו ויהיה להם כוח לקיים התומ"צ ולעשות טובות בעולם ולעשות נחת רוח להשי"ת. ואכילה כזו הגם שאינה ממאכלות אסורות בכ"ז היא ג"כ בכלל היזק השן שיש הנאה להזיקה, היינו כי לפי דעתו הוא אוכל ושותה וממלא תאוות והנאות, אבל באמת זה מזיק לו שהוא שוכח את בוראו ועול עבודתו וכמו שכתוב (דברים לב, טו) וישמן ישורון ויבעט.

חמימות למצוות וקריירות לעבירות

והאחרון הוא **ההבער** דהיינו האש, והוא מה שהאדם מחמם את עצמו לעבירה ומתלהב בתשוקה יתירה לדברים אסורים, ומאידיך כשבא לדבר מצוה, הוא עושה זאת בקריירות וביבשות. וכמו שראיתי יש מקשין סתירת הגמ' דאיתא בברכות (לג:) הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים שנאמר (דברים י, יב) ועתה ישראל מה ה' אלוך שואל מעימך כי אם ליראה, ובכתובות (ל) איתא הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים שנאמר (משלי כב, ה) צינים פחים בדרך עיקש שומר נפשו ירחק מהם. וראיתי לתוך (נמצא בספר **דרשות נחלת דוד** להגאון ר' דוד טביל ב"ר משה רובין (רבה של העיר מינסק, נפטר בשנת תרכ"א) באלון בכות - הספד על רבו הגה"ק ר' חיים מוואלאד'ין זצ"ל, אות מח, וכתב שכן פירש הרב **מוהר"ע פיגו** בח"א דרוש א לר"ה) דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, דהנה האדם צריך להיות חם לדבר מצוה לעשותה בחמימות ובזריזות ובלא רפיון והתרשלות וכמו שכתוב באברהם (בראשית יט, כז) וישכם אברהם בבוקר ויחבוש את חמורו וגו', ומאידיך צריך להיות קר לדבר עבירה שאם היצה"ר מפתה לו לעבירה יצנן את התלהבותו מזה ויתרשל ממנה בשביל שלא לעשותה, ובעוה"ר ישנם אנשים שעושים להיפך, שכאשר יבוא דבר מצוה לפניו הוא קר אומר תירוצים שונים למה שלא לעשותה ומדחה את קיומה בשתי הידים עד שנדחית לגמרי, ובעת שבא לעבירה נעשה חם מאד ומתלהב לעשותה בזריזות ובחשק רב, וזה חלק רע.

וזהו ביאור מאמרם **הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים**, היינו הקור והחום (כדפירש"י) והיינו שיהיה במקום הראוי, שיתחמם לדבר מצוה ויתקרר לדבר עבירה, ודרך עיקש הוא להיות להיפך ח"ו שיהיה קר למצוה וחם לעבירה ושומר נפשו ירחק מהם. ונמצא שגם בזה היה כוונתם כענין שאמרו בברכות שרק יראת שמים הוא ביד האדם, כי גם זה מחלקי יראה ה' ועבודתו, ומי שהוא ירא שמים יש לו מעלה זו ג"כ.